

відних моделей, що виробляють авіабудівні підприємства України, у секторі військово-транспортного, транспортного та цивільного регіонального літакобудування.

Для вирішення цього завдання пропонується здійснення консолідації капіталу з іноземними підприємствами тих країн, на ринок яких прагнуть вийти українські авіабудівні компанії та ринок яких є незаповненим і потребує значної кількості військово-транспортних, транспортних та цивільних регіональних літаків, що володіють певними технологічними перевагами перед своїми конкурентами, про які йшлося вище. До таких країн можна віднести і ті, з якими ДАК «Антонов» уже співпрацює, а саме країни Азії, Латинської Америки, Африки, Китай. Причому ця консолідація може відбуватися не тільки з авіабудівними підприємствами країн, у виході на ринок яких зацікавлена українська сторона, а й з іншими підприємствами, наприклад із фінансовими установами, банками (створенням фінансово-промислової групи або стратегічного альянсу з фінансовими підприємствами).

Висновки

На основі проведеного дослідження оптимізації існуючої структури ДАК «Антонов» зроблені такі висновки. Пропонується трансформація наявної форми консолідації капіталу Державного авіабудівельного концерну (ДАК) «Антонов» у відкрите акціонерне товариство авіабудівельну корпорацію «Антонов» (ВАТ АК «Антонов»). Для цього потрібно перетворити державний концерн в корпорацію, що є більш доцільним за умов ринкової економіки та провести акціонування ДАК «Антонов», і перетворити державний концерн в державно-приватну корпорацію з обов'язковим державним володінням контрольним пакетом акцій. При визначенні найкращої форми консолідації капіталу з іноземними та вітчизняними компаніями доцільним є використання стратегічного альянсу. Також як форма консолідації капіталу між вітчизняними підприємствами доцільно використання корпоративної структури. Зроблений аналіз може бути використано для надання рекомендацій щодо оптимізації діяльності ДАК «Антонов».

чизняними підприємствами доцільно використання корпоративної структури. Зроблений аналіз може бути використано для надання рекомендацій щодо оптимізації діяльності ДАК «Антонов».

Список використаних джерел

1. Кизим Н.А. Концентрация и интеграция капитала. [Текст] / Н.А. Кизим. – Х.: Бизнес Информ, 2000. – 102 с.
2. Шуляр Р.В. Економічна оцінка та управління процесами злиття підприємств: автореф. дис. ... к.е.н. 08.06.01 [Текст] / Шуляр Р.В. – Львів, 2003. – 23 с.
3. Кривов Г.А., Матвиенко В.А., Щербак А.А., Щередина Т.Н. Гражданское самолетостроение в начале XXI столетия. Деятельность ведущих мировых производителей [Текст]: монография / Кривов Г.А., Матвиенко В.А., Щербак А.А., Щередина Т.Н. – К.: КИТ, 2008. – 168 с.
4. Бочаров С. Формирование интегрированных структур в авиационной промышленности России [Текст] / Бочаров С. // Авиационная промышленность. – 2007. – №3. – С. 56–60.
5. Лауль А. Гражданский сектор авиационной промышленности – условия паритета для продукции отечественных предприятий [Текст] / Лауль А. // Авиационная промышленность. – 2005. – №2. – С. 17–19.
6. Кулешов А. Методологические основы формирования конкурентных преимуществ российской авиационной техники на этапах жизненного цикла [Текст] / Кулешов А. // Диссертация на соискание ученой степени доктора технических наук. – М., 2005. – 207 с.
7. Нікітіна Т.А. Механізм консолідації капіталу авіабудівних підприємств: автореф. дис. ... к.е.н. 08.00.04 [Текст] / Нікітіна Т.А. – Київ – 2011. – 22 с.
8. Офіційний сайт об'єднаної авіабудівельної корпорації ВАТ «Объединенная авиастроительная корпорация». [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.uacrussia.ru/ru/corporation/>
9. Офіційний сайт AVIC [Електрон. ресурс] – Режим доступу: www/russian.china.org.cn

УДК 351.778.511

Т.В. СЕРДЮК,
к.е.н., доцент,
І.В. ЛАВРОВСЬКА,
Вінницький національний технічний університет

Дозвільні процеси в будівництві як чинник недосконалості інституційного середовища

Розглянуто процес отримання дозвільної документації на будівництво, характер спрощення дозвільної системи, наведено аналіз використання традиційної дозвільної системи в порівнянні з єдиним дозвільним центром, основні причини та наслідки корупції в дозвільних органах.

Ключові слова: дозвільні процедури, інституційне середовище, будівництво, корупція, державне регулювання.

Рассмотрены показатели легкости уплаты налогов в разных странах и в Украине; исследован вопрос об от-

несении налогов к транзакционным издержкам, уровень налогов в транзакционных издержках строительных предприятий, стоимость соблюдения налогового законодательства для строительных предприятий.

Ключевые слова: разрешительные процедуры, институциональная среда, строительство, коррупция, государственное регулирование, транзакционные издержки.

Considered indicators of ease of paying taxes in different countries and in Ukraine, studied the question of attribution of taxes to transaction costs, the level of taxes in the transaction costs of construction enterprises, the cost of compliance for construction companies.

Keywords: licensing procedures, institutional environment, construction, corruption, government regulation, transaction costs.

Постановка проблеми. Рівень забезпечення житлом громадян, що потребують поліпшення житлових умов, залишається низьким і є однією з найгостріших соціальних проблем в Україні. Існуючі темпи житлового будівництва в Україні є абсолютно не прийнятними і недостатніми для задоволення попиту на житло [1]. Наслідки світової фінансової кризи, загостривши існуючі проблеми, стали приводом і стимулом до кардинальних змін та оновлення галузі. Окрім загальноекономічних, ринкових чинників прямиї вагомий вплив на активність будівельників здійснюють «правила гри» серед учасників будівельних процесів, точніше, їхня непрозорість, корупційна компонента відносин. Існуюча до останнього часу система надання дозвільної документації на розміщення і будівництво об'єктів містобудування не сприяла привабливості інвестиційного клімату в економіці населених пунктів через недосконалість та дублюванню багатьох її процедур. Насамперед це стосується процедур вибору та відведення земельних ділянок, надання комунальними підприємствами технічних умов на підключення до інженерних мереж, наявності численних відомчих експертиз тощо.

Важливою подією в розвитку будівельної галузі України стало ухвалення в лютому 2011 року Закону «Про регулювання містобудівної діяльності» [2]. Ключовим моментом цього правового акту стало скорочення переліку і спрощення процедур отримання дозвільної документації для проведення проектних і будівельно-монтажних робіт. Завдяки новій дозвільній системі у сфері будівництва зроблено значний крок до встановлення сучасних стандартів щодо надання забудовникам дозвільних документів. Проте проблема корупції дозвільних процедур залишається, адже, незважаючи на проваджені зміни, додаткове корупційне фінансове навантаження на забудовників принципово не змінилося і залишається високим.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженням державної політики з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності займалися К.О. Ващенко, С.М. Іголкін, О.В. Андреев, В.М. Струк, В.М. Приходько,

О.М. Різник та інші. В дослідженнях вчених недостатньо повно надано оцінку сучасним змінам у дозвільних процедурах останніх двох років, їх впливу на рівень транзакційних витрат будівельних підприємств, забудовників.

Мета статті – дослідити засади формування корупційних схем під час проходження дозвільних процедур у будівництві та оцінити вплив законодавчих змін на рівень корупції в галузі.

Виклад основного матеріалу. Будівельна галузь є своєрідним індикатором економічної стабільності й ефективного розвитку економіки держави. Проте більшість тих, хто пов'язаний із будівництвом, погодяться, що зарегульованість, непрозорість, бюрократія, складні, заплутані правила гри, корупція – це ті реалії, в яких сьогодні продовжує функціонувати будівельна галузь. Процесам, що відбуваються в Україні, внаслідок недосконалості ринкових механізмів та недостатньо якісного державного регулювання характерний досить високий рівень корупції. Їм властива специфічна природа, пов'язана зі значною тінізацією економіки, значним податковим тиском й недостатністю встановлення і забезпечення прав власності.

Українське суспільство почало звикати до корупції, сприймаючи дане явище як щось похідне від кумівства. Корупція стала не просто додатковим податком бюрократії на підприємство, а й формою нелегального нарощення приватного капіталу нечесними чиновниками, що досить просто, враховуючи наявні «дірки» у вітчизняному законодавстві. Варто лише згадати непоодинокі випадки незаконного привласнення земельних ділянок; будівництво об'єктів, що не відповідають цільовому призначенню землі; сумнівний перехід ділянок від одного власника до іншого, – і стає зрозуміло, що хтось заробляє статки на таких оборудках.

Якщо звернутися до кількісних показників, то в Україні чинну систему дозволів у будівництві регламентують приблизно 40 законодавчих актів та 1400 постанов Кабінету Міністрів та інших уповноважених органів. Через недосконалість, бюрократичний характер і недостатню взаємну узгодженість нормативно-правових актів різного рівня виникають необґрунтовані ускладнення процедур підготовки і видачі дозвільної документації для будівництва. Такий стан провокує поширення корупції в дозвільних органах, призводить до зростання транзакційних витрат, робить несприятливим інвестиційний клімат у будівельній галузі. Так, наприклад, після прийняття Закону «Про регулювання містобудівної діяльності» урядом було прийнято низку постанов, що доповнювали і роз'яснювали норми закону. Серед них – постанова КМУ «Деякі питання надання дозволів на виконання підготовчих і будівельних робіт» [3], яка була чинною лише вісім місяців. На зміну даній прийшла новоухвалена постанова «Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт» від 13 квітня 2011 року [4].

Для проведення будівництва відповідно до чинного законодавства України та Державних будівельних норм, що регламентують обсяг, порядок, терміни та обов'язки учасників

інвестиційного процесу щодо оформлення необхідної документації, забудовнику необхідно до початку будівництва, незалежно від форм власності та відомчої належності, зобов'язаний в органах державного архітектурно-будівельного контролю України отримати дозвіл на будівництво, який є юридичним документом, що посвідчує право забудовника та підрядника на виконання будівельних робіт, їх фінансування, отримання ордерів на земляні роботи, підключення об'єкта будівництва до інженерних мереж.

У контексті спрощення інституціонального забезпечення дозвільних процедур у будівництві неможливо не відзначити, що отримання дозволу на виконання будівельних робіт сьогодні виключає необхідність подання документації з боку генпідрядника, як це було за регулювання даного питання попередньою постановою №1104. Для порівняння: одночасно із замовником підрядник будівництва подавав до Архбудінспекції: копію установчого документа та свідоцтва про державну реєстрацію, засвідчену копію ліцензії на виконання функцій генерального підрядника будівництва об'єкта, договір підряду, відомості про кваліфікацію та досвід спеціалістів, документ про призначення відповідальних виконавців робіт та ін. Очевидно, що зменшення переліку документів, необхідних для отримання дозволу на виконання будівельних робіт, привело до скорочення термінів їх розгляду. Так, сьогодні він становить десять робочих днів з дня реєстрації заяви, тоді як до цього процедура тривала близько місяця (рис. 1).

Як видно з рис. 1, розгляд документації щодо отримання дозволу на виконання будівельних робіт й прийняття рішення про видачу дозволу або відмову приймається Архбудінспекцією протягом десяти робочих днів. Заявник може оскаржувати рішення про відмову у видачі дозволу в судовому порядку або ж звернутися до Архбудінспекції з повторною заявою після усунення недоліків. Якщо у встановлений строк не видано

дозвіл або відмову в його видачі, замовник звертається до Держархбудінспекції для вжиття протягом десяти робочих днів заходів, пов'язаних із видачею зазначеного дозволу або відмовою в його видачі. Якщо протягом зазначеного строку рішення залишається не прийнятим, право на виконання будівельних робіт виникає на десятій робочий день з дня реєстрації звернення, а дозвіл вважається виданим, про що у семиденний термін письмово інформуються місцеві органи.

Процес отримання дозвільної документації для будівництва складний. Складність дозвільних будівельних процедур є головною причиною, яка змушує інвесторів і забудовників використовувати корупційні схеми. Адже виконання всіх вимог займає дуже багато часу і потребує суттєвих фінансових витрат. Наприклад, до 2011 року будівельним компаніям потрібно було отримати 274 підписи, витративши на це щонайменше півтора роки, а процедура отримання дозволу на початок будівельних робіт інколи тривала більше двох років.

Починаючи з 2003 року Світовий банк у власному проєкті «Вести бізнес» (Doing Business) аналізував державні системи країн світу, включаючи зокрема і пострадянські держави. Так, Україна, незважаючи на законодавчі новації щодо спрощення дозвільних процедур у будівництві, за показником «отримання дозволів на будівництво» в рейтингу 2013 року займає 183-тє місце зі 185, опустившись ще на одну позицію за останній рік [5].

Рейтинг Doing Business наводить ще один цікавий набір даних – це кількість днів, потрібних для виконання тих чи інших видів діяльності, пов'язаних із бізнесом (рис. 2).

Як бачимо, в усіх країнах без винятку найбільше часу потрібно на отримання дозволу на будівництво. От тільки в Грузії бізнесмен витратить на це 74 дні, а в Україні – 375 днів. Росіянам потрібно аж 423 дні на отримання будівельного дозволу. Проте в Росії житлове питання вирішується краще

Рисунок 1. Послідовність кроків для отримання дозволу на виконання будівельних робіт

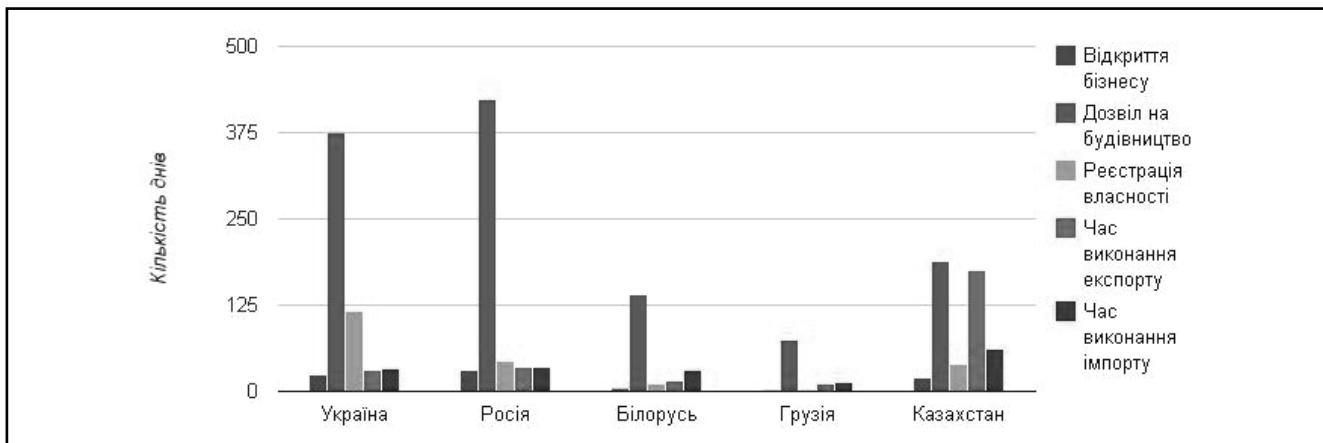

Рисунок 2. Тривалість процедур, пов'язаних із веденням бізнесу

– тут створюються СРО (саморегулюючі організації), завдання яких – зробити житло якомога більш доступним завдяки зв'язкам між організаціями, а крім того, не в такому ступені корумпованості знаходяться дозвольні органи, а також установи, що займаються земельним питанням.

Широкі та узагальнюючі міжнародні порівняння провести важко, оскільки у рейтингу Doing Business при порівнянні вартості і складності отримання дозволів окремо враховуються прямі матеріальні витрати і час очікування, але не враховуються час і витрати праці на підготовку документів, спілкування з державними органами тощо, а також неофіційні платежі, що становлять чималу частку витрат в Україні. До того ж вартість часу в різних країнах порівняти доволі складно, особливо якщо йдеться про час очікування.

Першим кроком реформи отримання дозволу на виконання будівельних робіт стало суттєве спрощення дозвольної системи. Кількість дозвольних документів і погоджувальних процедур зменшується з 93 до 23, а час їхнього погодження скоротиться шестеро – до двох місяців. Такі зміни передбачені Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» [3].

Закон запроваджує в будівельній сфері принципи мовчазної згоди та єдиного вікна. Також закон вводить декларативний принцип при виконанні підготовчих та будівельних робіт для об'єктів із низьким ступенем ризику 1–3 категорії (на об'єкти з високим ступенем ризику (мости, тунелі, атомні станції, об'єкти, на яких перебуває понад 1000 осіб) така норма не поширюватиметься). Декларативний принцип передбачає, що будівельній компанії достатньо буде надати документацію встановленого зразка.

Передбачено, що будівельна експертиза буде державною. Крім того, на проекти будівництва певної категорії приміщень (житлових будинків, магазинів, кав'ярень тощо) не потрібно буде отримувати експертизу, погоджуючи її з 13 міністерствами та відомствами. Причому обов'язковою вона залишиться лише при зведенні споруд із високим ступенем ризику.

Погодження всіх служб, згідно з новим законом, будуть проходити на етапі складання генплану. Відповідно, якщо генпланом передбачено будівництво у певній зоні житлових будинків чи крамниць, додаткових дозволів для будівництва

не вимагатиметься. Обов'язки щодо затвердження генплану будуть покладені на органи місцевого самоврядування.

Коаліція громадських організацій з моніторингу роботи єдиних дозвольних центрів (ЕДЦ) проекту «Сприяння активній участі громадян у протидії корупції «Гідна Україна» [6], що об'єднала шість неурядових організацій з різних областей України, оприлюднила результати здійсненого нею громадського моніторингу діяльності ЕДЦ. Громадський моніторинг мав своїми завданнями визначити перепони (недоліки), що створюють можливості для розвитку корупційних проявів у сферах нормативно-правового забезпечення діяльності ЕДЦ у 17 містах та районах Івано-Франківської, Київської, Луганської, Миколаївської, Хмельницької, Чернігівської областей та Автономної Республіки Крим. Також він допоміг виявити кращі практики у впровадженні ЕДЦ та розробити рекомендації щодо вдосконалення роботи ЕДЦ, визначити обсяг та якість послуг, які надаються ЕДЦ, а також політики місцевої влади щодо ЕДЦ.

Громадський моніторинг показав, що єдині дозвольні центри як явище позитивно сприймаються як суб'єктами господарювання, так і представниками дозвольних органів. Майже 80% опитаних підприємців та 65% представників дозвольних органів вважають існування дозвольних центрів виправданим.

За використання традиційної дозвольної системи відсоток підприємств з досвідом корупції, які отримували дозволи на операції із землею, є вищим (45%), ніж відсоток компаній з корупційним досвідом, які отримували документи дозвольного характеру на будівництво через ЕДЦ (36%).

Водночас серед тих, хто скористався системою ЕДЦ для отримання дозволу на операції із землею, з корупцією зіштовхнулися 13% підприємств. А для підприємств, що отримували дозвіл на будівництво, цей відсоток становить 24%. 56% опитаних підприємств із досвідом отримання дозволу на проведення операцій із землею зазначили, що система ЕДЦ сприяє зниженню рівня корупції, а серед підприємств із досвідом отримання дозволів на будівництво цей відсоток становить 75%.

Середня тривалість отримання дозволів на будівництво за традиційною системою становить 300 днів (6–13 візитів), а

через ЄДЦ – 80 днів (3–4 візити). Використання системи ЄДЦ дає змогу підприємцям уникати послуг посередників, а відповідно й додаткових витрат на неофіційні платежі чиновникам.

Серед основних причин корупції в дозвільних органах респонденти назвали:

- непрозорість, неоднозначність і суперечливість законодавчої бази;
- необізнаність підприємців, які прагнуть отримати дозвіл;
- специфіку менталітету населення, вихованого на зразках подвійної моралі, кумівства, неформальних домовленостей.

Перепоною широкому застосуванню ЄДЦ, як показала практика, є відсутність переліку дозволів і доступної інформації про послуги, які вони можуть надавати. Деякі дозвільні органи відверто ігнорують і порушують закони України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» та «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», зокрема, ними не розроблено й не затверджено відомчих порядків видачі документів дозвільного характеру за принципом організаційної єдності.

Звичайно, робота дозвільних центрів потребує вдосконалення. Насамперед через значну тривалість процесу отримання дозволів у ЄДЦ, необхідність додаткового самостійного звернення до традиційних дозвільних органів, обмеженість діапазону послуг, що надаються через дозвільні центри та відсутність інформації щодо процедур їх діяльності. Разом із тим прогнозується, що підвищення якості їх роботи та популяризація серед підприємців (розміщення через засоби масової інформації та мережу Інтернет переліку послуг, адрес і контактних телефонів місцевих ЄДЦ) дозволить знизити рівень корупції в дозвільній системі в 3–5 разів.

Слід відзначити, що на сьогодні проведена значна робота щодо спрощення існуючої дозвільної системи у сфері містобудування та капітального будівництва. Було прийнято низку нормативних документів, що в значно більшій мірі реалізують функції інституціонального середовища в цій сфері, ніж це було раніше. Разом із тим полегшення погоджувальних процедур жодною мірою не повинно позначитися на якості виконуваних робіт. Саме тому був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення відповідальності та вдосконалення державного регулювання у сфері містобудівної діяльності».

Водночас навіть сьогодні, коли справді масового житлового будівництва на практиці немає, будівельні організації, забудовники та інвестори зазнають великих труднощів уже на самому початку – під час отримання земельної ділянки під забудову. Робота єдиних дозвільних центрів (ЄДЦ) також потребує вдосконалення й популяризації серед учасників будівельного процесу (збудовників, інвесторів). Виникає запитання, чому ж з прийняттям на перший погляд лояльного для будівельної сфери законодавства у житловому будівництві практично немає позитивних зрушень?

На нашу думку, головний фактор – це низька правова культура підприємців та їхня незахищеність перед держа-

вою. За таких умов відсутня довіра до влади, а неможливість відстояти свої права призводить до появи і процвітання корупції у відомчих органах.

Біда українського законодавства, що регулює будівельну діяльність, полягає в тому, що воно є безсистемним; зміни одних положень викликають «ланцюгову реакцію», що призводить до необхідності внесення подальших змін у суміжні нормативно-правові акти, які повсякчас є стихійними й викликають обернений ефект, що дуже точно описує український вислів «хотілось як краще, а вийшло як завжди». Будівельникам украї складно за таких умов максимально чітко дотримуватися букви закону у зв'язку з тим, що вітчизняне законодавство замість того, щоб надавати реальну підтримку бізнесу, керується інтересами правлячої верхівки, а спроби спрощення дозвільних процедур, зниження їх вартості й скорочення термінів проходження, на жаль, певною мірою, формальні.

Висновки

Із прийняттям Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та низки суміжних постанов розпочалася робота владних органів у напрямі спрощення дозвільних процедур у будівництві. Деякі покращення відбуваються, але вважати ці «досягнення» достатніми і такими, що відповідають вимогам суспільства, недоречно.

Зменшення регуляторного навантаження на господарюючих суб'єктів галузі за умови належного дотримання норм закону як з боку чиновників, так і з боку бізнесу надасть більшу свободу підприємцям, усуне «кабінетну» корупцію, знизить трансакційні витрати (витрати, що вимушені нести підприємства задля більш швидкого проходження різних погоджувальних процедур; витрати на пошук інформації та податкове адміністрування тощо) і сприятиме відновленню капітальних інвестицій в будівництво. Результатом такої роботи, за прогнозами експертів, стане зниження кінцевої вартості житла приблизно на 40%, що виходячи з переважно низьких доходів населення та незабезпеченості його доступним житлом стає особливо актуальним у сучасних економічних умовах. Разом із тим процеси дерегуляції будівельної діяльності й спрощення різноманітних процедур потребують посилення функцій контролю та нагляду за основними учасниками будівельного ринку з метою недопущення діяльності нечесних підприємців.

Викоринити бюрократію й корупцію самим лише ухваленням законів в Україні вкрай складно. Необхідною умовою ефективності взаємодії інституцій й суспільного середовища має стати діяльність у межах правового поля як підприємців, так і чиновників; трансформація свідомості українців, спрямована на переваги ведення прозорого бізнесу; унеможливлення нецільового використання державних коштів та владних повноважень для власного збагачення. Одним із шляхів вдосконалення інституційного забезпечення може стати запровадження інституту саморегулювання.

Список використаних джерел

1. Сердюк Т.В. Організаційно-економічні аспекти вирішення житлової проблеми шляхом будівництва малоповерхового житла / Т.В. Сердюк // Економічний простір. – 2012. – №59. – С. 114–123.

2. Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України від 17.02.2011 №3038-VI. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3038-17>.

3. Деякі питання надання дозволів на виконання підготовчих і будівельних робіт. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2009 №1104. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

4. Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 №466. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Рейтинг економік // Doing business [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>

6. Проект «Сприяння активній участі громадян у протидії корупції в Україні «Гідна Україна» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ids.org.ua/ukr/content/index.php?page=83>

7. Підсумковий звіт за результатами громадського моніторингу роботи єдиних дозвільних центрів. – Івано-Франківськ: ГО «Агентство з розвитку приватної ініціативи», 2009. – 96 с.

О.Г. ГОНЧАРЕНКО,
к.е.н., доцент

Стратегічні напрями вдосконалення управління ресурсним потенціалом виробничого комплексу ДКВС України

Досліджено стратегічні напрями вдосконалення управління ресурсним потенціалом виробничого комплексу Державної кримінально-виконавчої служби України та запропоновано комплекс заходів по їхній реалізації з метою підвищення економічної ефективності функціонування державних підприємств установ виконання покарань.

Ключові слова: ресурсний потенціал, ресурси, управління, ефективність.

Исследованы стратегические направления усовершенствования управления ресурсным потенциалом производственного комплекса Государственной уголовно-исполнительной системы Украины и предложен комплекс мероприятий по их реализации с целью повышения экономической эффективности функционирования государственных предприятий исправительных учреждений.

Ключевые слова: ресурсный потенциал, ресурсы, управление, эффективность.

Strategic directions for improving the management of resource potential in the industrial complex of the state criminal and executive service of Ukraine are investigated in the article. The author gives the complex of measures for its realization in order to improve the economical efficiency of the national enterprises in penal institutions.

Keywords: resource potential, resources, management, efficiency.

Постановка проблеми. Сучасним процесам відтворення притаманні закономірності і особливості, які обумовлені передусім переходом економіки на ринкові засади господа-

рювання і, відповідно, на інтенсивний шлях розвитку. Динамічність зміни економічного середовища характеризується тим, що стратегічне управління підприємства само собою не є чинником успіху, не гарантує виживання та успішного розвитку. Успіх притаманний тим підприємствам, чії стратегії орієнтовано на активне використання ресурсного потенціалу для змін зовнішнього оточення, а не просто пристосування до цих змін у ньому. Дані положення дають підставу сприймати підприємство і його ресурсний потенціал як об'єкт стратегічного управління.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питання стратегічного управління ресурсним потенціалом обґрунтували у своїх працях закордонні та вітчизняні вчені (П. Друкер [1], С. Волощук [2], Н.С. Краснокутська [3], М.Я. Мойса [4], Г.М. Підлісецький [5]), але недостатньо вивчені напрями проведення організаційних змін виробничого комплексу Державної кримінально-виконавчої служби України, які б забезпечили ефективне використання ресурсного потенціалу та його інтеграцію в ринкову економіку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Загальну концепцію проведення перетворень в організаціях сформулював П. Друкер: «Необхідно перестати жити вчорашнім днем. Завдання номер один – звільнити ресурси, які витрачаються на підтримку не продуктивних і неефективних напрямків діяльності. Неможливо будувати завтрашній день, не позбавившись від вчорашнього» [1]. Ефективність перетворень значною мірою визначається інноваційністю рішень, які приймаються. Даний підхід також можна віднести і до функціонування виробничого комплексу Державної кримінально-виконавчої служби України, який за-